

mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, nr.70,
Republica Moldova, MD-2009, tel. (+ 373 22) 22
15 47, tel./fax:(+ 373 22) 22 52 27,
e-mail: info@csj.md

Chișinău, M. Kogalniceanu 70 street,
Republic of Moldova, MD-2009, tel. (+373
22) 22 15 47, tel./ fax: (+373 22) 22 52 27,
e-mail: info@csj.md

18.01.2017 Nr. 3/17

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
str. A. Lăpușeanu, 28, Chișinău, Republica
Moldova, MD-2004

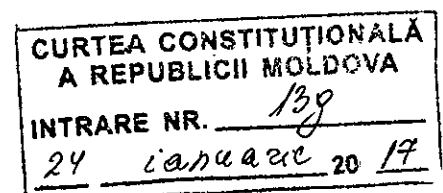
În conformitate cu prevederile art. 135 alin. (1) lit. g) Constituția Republicii Moldova și Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, vă expediem încheierea Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 1ra-6/2017 din 17 ianuarie 2017 și cererea avocatului Nicoară Vasile în numele inculpatului Costin Dumitru Nicolae din 18 noiembrie 2016 privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 67 alin. (4) Cod penal, în partea ce ține de omisiunea de a reglementa faptul că, „munca neremunerată în folosul comunității” nu poate fi impusă persoanelor care nu și-au exprimat „acordul prealabil” și a dispozițiilor art. 194 alin. (2) Cod de executare, în partea ce ține de sintagma „sau prin îndeplinirea lor defectuoasă”, pentru soluționare.

Anexă:

- cererea avocatului Nicoară Vasile în numele inculpatului Costin Dumitru Nicolae din 18 noiembrie 2016, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, cu anexe pe 27 file;
- încheierea Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 1ra-6/2017 din 17 ianuarie 2017 pe 2 file.

Judecătorul
Curții Supreme de Justiție

Petru Moraru

Curtea Supremă de Justiție

ÎNCHEIERE

17 ianuarie 2017

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în următoarea componență:

Președinte – Petru Ursache,

Judecătorii – Petru Moraru, Ghenadie Nicolaev, Vladimir Timofți și Constantin Alerguș,

examinând cererea formulată de avocatul Nicoară Vasile în numele inculpatului Costin Dumitru Nicolae, prin care se solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 67 alin. (4) Cod penal, în partea ce ține de omisiunea de a reglementa faptul că, „munca neremunerată în folosul comunității” nu poate fi impusă persoanelor care nu și-au exprimat „acordul prealabil” și a dispozițiilor art. 194 alin. (2) Cod de executare, în partea ce ține de sintagma „sau prin îndeplinirea lor defectuoasă”,

CONSTATĂ:

Pe rolul Curții Supreme de Justiție se află recursul declarat de avocatul Nicoară Vasile în numele inculpatului Costin Dumitru Nicolae în cauza penală nr. 1ra-6/2017, privind învinuirea acestuia de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 201¹ alin. (2) lit. b) Cod penal.

Prin sentința Judecătoriei Călărași din 25 noiembrie 2015, Costin Dumitru Nicolae a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 201¹ alin. (2) lit. b) Cod penal, la 180 (una sută optzeci) ore de muncă neremunerată în folosul comunității.

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 15 aprilie 2016, au fost respinse ca nefondate apelurile declarate de partea vătămată Costin Tamara și de către avocatul Nicoară Vasile în numele inculpatului, cu menținerea sentinței.

La 02 iunie 2016, avocatul Nicoară Vasile în numele inculpatului Costin Dumitru Nicolae a contestat cu recurs ordinar hotărârile judecătorești nominalizate, solicitând casarea acestora cu pronunțarea unei hotărâri de achitare a inculpatului sau de încetare a procesului penal, din motivul împăcării părților.

Ulterior, la 18 noiembrie 2016, avocatul Nicoară Vasile în numele inculpatului Costin Dumitru Nicolae a depus cerere cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate prin care solicită exercitarea controlului constituționalității dispozițiilor art. 67 alin. (4) Cod penal, în partea ce ține de omisiunea de a reglementa faptul că, „munca neremunerată în folosul comunității” nu poate fi impusă persoanelor care nu și-au exprimat „acordul prealabil” și a dispozițiilor art. 194 alin. (2) Cod de executare, în partea ce ține de sintagma „sau prin îndeplinirea lor defectuoasă”.

În conformitate cu art. 7 alin. (3) Cod de procedură penală, art. 24, 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 38 lit. d), 39 din Codul jurisdicției constituționale și cu Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 privind

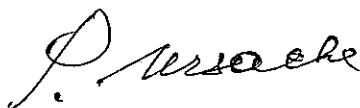
interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate), Colegiul penal

DISPUNE:

A sesiza Curtea Constituțională pentru efectuarea controlul constituționalității dispozițiilor art. 67 alin. (4) Cod penal, în partea ce ține de omisiunea de a reglementa că, „munca neremunerată în folosul comunității” nu poate fi impusă persoanelor care nu și-au exprimat „acordul prealabil” în acest sens și a dispozițiilor art. 194 alin. (2) Cod de executare, în partea ce ține de sintagma „sau prin îndeplinirea lor defectuoasă”.

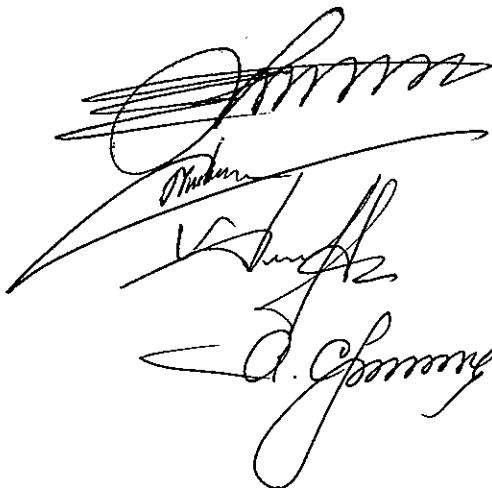
A prezenta Curții Constituționale cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate din 18 noiembrie 2016, pentru soluționare.

Președinte

Petru Ursache

Judecătorii

Petru Moraru

Ghenadie Nicolaev

Vladimir Timofti

Constantin Alerguș

Curtea Supremă de Justiție
Secția sesizări și recursivitate - 1
Nr. de intrare: 941/1
18. 11 2016

Curtea Supremă de Justiție
Colegiul Penal

Cerere

*în cadrul procesului penal privind condamnarea
cet. Costin Dumitru, dosarul nr. 1ra-1505/16*

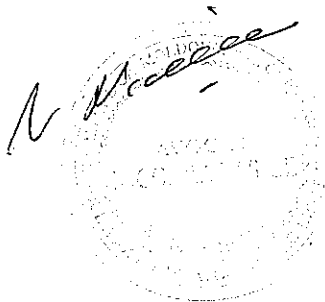
Prin prezenta solicit respectuos ridicarea excepției de neconstituționalitate, în cadrul dosarului nr. 1ra-1505/16, în baza sesizării anexate.

Toate condițiile privind ridicarea excepției de neconstituționalitate au fost respectate.

Anexă: Sesizarea – 2 exemplare.

Notă: Mandatul este anexat la dosar.

Avocat

Vasile Nicoară

Sesizare
privind excepția de neconstituționalitate
prezentată în conformitate cu art. 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova

I. Autorul sesizării

Sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate este înaintată de avocatul **Nicoară Vasile**, apărătorul cet. C. D.

II. Obiectul sesizării

Prezenta sesizare are ca obiect exercitarea controlului constituționalității următoarelor dispoziții legale:

A. din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare CP)

- art. 67 alin. (4) CP în partea ce ține de omisiunea de a reglementa că, "munca neremunerată în folosul comunității" nu poate fi aplicată persoanelor care nu și-au exprimat "acordul prealabil" pentru a presta o asemenea muncă;

B. din Codul de executare al Republicii Moldova

- art. 194 alin. (2) din Codul de executare în partea ce ține de sintagma "sau prin îndeplinirea lor defectuoasă".

III. Circumstanțele litigiului examinat de către instanța de judecată

1. Prin sentința Judecătorei Călărași din 25.11.2015, cet. C.D. a fost recunoscut culpabil în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 201¹ alin. (2) lit. b) CP, fiindu-i o pedeapsă sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității pe un termen de 180 ore.

Instanța de judecată a reținut în sarcina persoanei două episoade privind activitatea infracțională. Unul din episoade ar fi fost comis "la o dată nestabilă de organul de urmărire penală". Potrivit declarațiilor părții vătămate, acest episod ar fi fost consumat "aproximativ în anul 1997-1998", norma de drept penal care se conține în art. 201¹ fiind inclusă în Codul penal prin Legea nr.167 din 09.07.2010 (M.O. nr. 155 -158/03.09.2010, art. 551).

Până la pronunțarea sentinței, în cadrul ședinței preliminare, părțile: inculpatul și partea

vătămată, au convenit asupra unui **acord de împăcare**, solicitând încetarea procesului penal.

Prin încheierea din 11.03.2015, instanța de judecată a respins solicitarea părților.

2. Partea vătămată a declarat apel, solicitând încetarea procesului penal în baza acordului de împăcare. Partea apărării a declarat apel, solicitând, la rândul său, achitarea inculpatului, și, după caz, casarea sentinței și a încheierii judecătorești din 11.03.2015, cu pronunțarea unei noi hotărâri privind încetarea procesului penal în baza acordului de împăcare a părților.

3. Prin Decizia Curții de Apel Chișinău din 15.04.2016 s-a dispus **respingerea apelurilor** declarate de către părți și menținerea în vigoare a sentinței contestate. Având caracter definitiv, sentința Judecătoriei Călărași din 25.11.2015 a fost pusă în executare.

4. Respectând prevederile legale privind termenul de atac, partea apărării a declarat recurs, solicitând achitarea condamnatului în raport cu acuzațiile penale aduse, după caz, încetarea procesului penal în baza acordului de împăcare a părților.

Condamnatul a solicitat instanței, în repetate rânduri, accelerarea procedurii de examinare a recursului. În pofida acestui fapt, nici până în momentul de față cauza nu a fost examinată în ordine de recurs.

5. În speță, la niciuna din etapele procesului penal, autoritățile statului, și anume procurorul și instanțele de judecată, nu au pus în discuție, iar respectiv nici nu au examinat, starea de sănătate a condamnatului și nu au stabilit dacă acesta și-ar fi exprimat în prealabil acordul pentru executarea unei pedepse sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității.

6. Apărătorul condamnatului a depus o contestație pe numele ofițerului de probațiune, invocând violarea dreptului garantat prin art.4 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor și Libertăților Fundamentale (CEDO), art. 8 din Pactul ONU cu privire la drepturile civile și politice, dar și prevederi din alte tratate internaționale.

IV. Legislația pertinentă

Autorul prezentei sesizări își sprijină argumentarea și își întemeiază solicitările pe următoarele prevederi legislative:

1. Prevederile relevante ale Constituției RM:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

”(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

”(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale”.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

”Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică”.

Articolul 44

Interzicerea muncii forțate

”(1) Munca forțată este interzisă.

”(2) Nu constituie muncă forțată:

mun. Chișinău, str. Șciusev, 41-B, tel. 22 98 82

- a) ...
- b) munca unei persoane condamnate, prestată în condiții normale, în perioada de detenție sau de libertate condiționată;
- c) ... ”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

”(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății”.

2. Prevederi relevante ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (în continuare CEDO)

Articolul 4

Interzicerea sclaviei și a muncii forțate

”1. Nimeni nu poate fi ținut în sclavie sau în condiții de aservire.

2. Nimeni nu poate fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie.

3. Nu se consideră ”muncă forțată sau obligatorie” în sensul prezentului articol:

a. orice muncă impusă în mod normal unei persoane supuse detenției în condițiile prevăzute de articolul 5 din prezenta Convenție sau pe durata libertății condiționate;

b. orice serviciu cu caracter militar sau, în cazul celor care refuză serviciul militar din motive de conștiință în țările în care acest lucru este recunoscut ca legitim, un alt serviciu în locul serviciului militar obligatoriu;

c. orice serviciu impus în situații de criză sau de calamități care amenință viața sau bunăstarea comunității;

d. orice muncă sau serviciu care fac parte din obligațiile civice normale”.

Articolul 17

Interzicerea abuzurilor de drept

”Nicio dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizînd unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție”.

3. Prevederi relevante ale Pactului ONU privitor la drepturile civile și politice

Articolul 8

"1. Nimeni nu va fi ținut în sclavie; sclavia și comerțul cu sclavi, sub toate formele, sunt interzise.

2. Nimeni nu va putea fi ținut în servitute.

3. a) Nimeni nu va putea fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie;

b) alineatul a) al prezentului paragraf nu poate fi interpretat ca interzicând, în țările în care anumite infracțiuni pot fi pedepsite cu detențiunea însoțită de muncă forțată, executarea unei pedepse de muncă forțată, pronunțată de un tribunal competent;

c) nu se consideră „muncă forțată sau obligatorie” în sensul prezentului paragraf:

(i) orice muncă sau serviciu, neindicate în alineatul b), cerute în mod normal unui individ deținut în virtutea unei decizii legale a justiției sau eliberat condiționat în urma unei asemenea decizii;

(ii) orice serviciu cu caracter militar și, în țările în care obiecția de conștiință este admisă, orice serviciu național cerut în virtutea legii celor care ridică obiecții de conștiință;

(iii) orice serviciu cerut în cazurile de forță majoră sau de sinistre care amenință viața sau bunăstarea comunității;

(iv) orice muncă sau orice serviciu care fac parte din obligațiile cetățenești normale”.

4. Prevederi relevante ale Convenției Organizației Internaționale a Muncii privind munca forțată și obligatorie, nr. 29 din 28.06.1930 (O.I.M.)

Articolul 2

"1. În sensul prezentei convenții, termenul "muncă forțată sau obligatorie" va însemna orice muncă sau serviciu pretins unui individ sub amenințarea unei pedepse oarecare și pentru care numitul individ nu s-a oferit de bună voie.

2. Totuși, termenul "muncă forțată sau obligatorie" nu va cuprinde, în sensul prezentei convenții:

a) orice muncă sau serviciu pretins în virtutea legilor privind serviciul militar obligatoriu și destinat unor lucrări cu caracter pur militar;

b) orice muncă sau serviciu făcând parte din obligațiile civile normale ale cetățenilor unei țări pe deplin independentă;

c) orice muncă sau serviciu pretins unui individ ca urmare a unei condamnări pronunțate printr-o hotărâre judecatorească, cu condiția ca această muncă sau serviciu să fie executat sub supravegherea și controlul autorităților publice și ca numitul individ să nu fie cedat sau pus la dispoziția unor particulari, societăți sau unor persoane morale private;

d) orice muncă sau serviciu pretins în cazurile de forță majoră, adică în caz de război, catastrofe sau pericol de catastrofe ca: incendii, inundații, foamete, cutremure de pământ, epidemii și epizootii violente, invazii de animale, de insecte sau de paraziți vegetali dăunători, și în general orice împrejurări care pun în pericol sau riscă să pună în pericol viața sau condițiile normale de existență a întregii populații sau a unei părți din populație;

e) muncile mărunte de la sat, adică muncile executate în interesul direct al colectivității de către membrii acesteia, munci care deci pot fi considerate ca obligații civice normale ce revin membrilor colectivității, cu condiția ca populația însăși sau reprezentanții săi direcți să aibă

dreptul să se pronunțe asupra justetei acestor munci”.

5. Prevederi relevante ale Convenției Organizației Internaționale a Muncii privind abolirea muncii forțate, nr. 105 din 25.06.1957

Articolul 1

”Fiecare membru al Organizației Internaționale a Muncii care ratifică prezenta convenție se angajează să abolească munca forțată sau obligatorie și să nu recurgă la ea sub nici o formă:

a) ca măsură de constrângere sau de educație politică ori ca sancțiune la adresa persoanelor care au exprimat sau exprimă anumite opinii politice sau își manifestă opoziția ideologică față de ordinea politică, socială sau economică stabilită;

b) ca metodă de mobilizare și de utilizare a mâinii de lucru în scopul dezvoltării economice;

c) ca măsură de disciplină a muncii;

d) ca pedeapsă pentru participarea la greve;

e) ca măsură de discriminare rasială, socială, națională sau religioasă”.

6. Prevederi relevante ale Codului penal

Articolul 1.

Legea penală a Republicii Moldova

”(1) Prezentul cod este unica lege penală a Republicii Moldova.

(2) Codul penal este actul legislativ care cuprinde norme de drept ce stabilesc principiile și dispozițiilor generale și speciale ale dreptului penal, determină faptele ce constituie infracțiuni și prevede pedepsele ce se aplică infractorilor.

(3) Prezentul cod se aplică în conformitate cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale actelor internaționale la care Republica Moldova este parte. Dacă există neconcordanțe cu actele internaționale privind drepturile fundamentale ale omului, au prioritate și se aplică direct reglementările internaționale”.

Articolul 3.

Principiul legalității

”(1) Nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei infracțiuni nici supus pedepsei penale, decât în baza unei hotărâri a instanței de judecată și în strictă conformitate cu legea penală.

(2) Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii penale sunt interzise”.

Articolul 62.

Categoriile pedepselor aplicate persoanelor fizice

”(1) Persoanelor fizice care au săvârșit infracțiuni li se aplică următoarele pedepse:

...

d) munca neremunerată în folosul comunității;

...

(3) Muncă neremunerată în folosul comunității poate fi aplicată ca pedeapsă principală sau în cazul condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei - în calitate de obligație pentru perioada termenului de probă.”

Articolul 67.

Munca neremunerată în folosul comunității

”(1) Munca neremunerată în folosul comunității constă în antrenarea condamnatului, în afara timpului serviciului de bază sau de studii, la muncă, determinată de autoritățile administrației

mun. Chișinău, str. Șciusev, 41-B, tel. 22 98 82

publice locale.

...
(3) În caz de eschivare cu rea-voință a condamnatului de la munca neremunerată în folosul comunității, ea se înlocuiește cu închisoare, calculându-se o zi de închisoare pentru 2 ore de muncă neremunerată în folosul comunității. ...

(4) Munca neremunerată în folosul comunității nu poate fi aplicată persoanelor cu dizabilități severe și accentuate, militarilor prin contract, femeilor gravide, femeilor care au copii în vârstă de până la 8 ani, persoanelor care nu au atins vârsta de 16 ani și persoanelor care au atins vârsta de pensionare”.

Articolul 168.

Munca forțată

”(1) Obținerea muncii de la o persoană împotriva voinței ei, prin constrângere sau înșelăciune, dacă această acțiune nu întrunește elementele traficului de ființe umane sau ale traficului de copii,

Se pedepsește cu închisoare de la 2 la 6 ani”.

7. Prevederi relevante ale Codului de procedură penală

Articolul 1.

Noțiunea și scopul procesului penal

”(3) Organele de urmărire penală și instanțele judecătorești în cursul procesului sînt obligate să activeze în așa mod încît nici o persoană să nu fie neîntemeiat bătuită, învinuită sau condamnată și ca nici o persoană să nu fie supusă în mod arbitrar sau fără necesitate măsurilor procesuale de constrîngere ori să nu fie victima încălcării altor drepturi fundamentale”.

Articolul 2.

Legea procesuală penală

”(1) Procesul penal se reglementează de prevederile Constituției Republicii Moldova, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și de prezentul cod.

(2) Principiile generale și normele dreptului internațional și ale tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte constituie elemente integrante ale dreptului procesual penal și nemijlocit dau naștere drepturilor și libertăților omului în procesul penal.

(3) Constituția Republicii Moldova are supremație asupra legislației procesuale penale naționale. Nici o lege care reglementează desfășurarea procesului penal nu are putere juridică dacă este în contradicție cu Constituția.

(4) Normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod.

(5) În desfășurarea procesului penal nu pot avea putere juridică legile și alte acte normative care anulează sau limitează drepturile și libertățile omului, încalcă independența judecătorească, principiul contradictorialității, precum și contravin normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte”.

Articolul 7.

Legalitatea procesului penal

”(1) Procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.

(2) Dacă există neconcordanțe între prevederile tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările internaționale.

(3) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi

aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rîndul său, sesizează Curtea Constituțională.

(4) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța stabilește că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor legale și este expusă într-un act juridic care nu poate fi supus controlului constituționalității, instanța va aplica în direct legea.

(5) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța stabilește că norma juridică națională ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte, instanța va aplica reglementările internaționale în direct, motivînd hotărîrea sa și informînd despre aceasta autoritatea care a adoptat norma națională respectivă și Curtea Supremă de Justiție.

(6) Hotărîrile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sînt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal.

...
(8) Hotărîrile definitive ale Curții Europene a Drepturilor Omului sînt obligatorii pentru organele de urmărire penale, procurori și instanțele de judecată.

...”

Articolul 29.

Instanțele care înfăptuiesc justiția în cauzele penale

”(4) În cazul în care părțile invocă încălcarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărîrea Parlamentului nr. 1298-XII din 24 iulie 1997, instanțele de judecată au obligația să se pronunțe motivat, în hotărîrile emise, dacă a avut loc sau nu încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului”.

Articolul 466. Rămînerea definitivă a hotărîrii instanței de judecată și punerea ei în executare

”(1) Hotărîrea instanței de judecată într-o cauză penală devine executorie la data cînd a rămas definitivă.”

8. Prevederi relevante ale Codului de executare

Articolul 165.

Legislația execuțional-penală

”(1) Legislația privind executarea hotărîrilor cu caracter penal (legislația execuțional-penală) constă din prezentul cod și din actele normative adoptate în conformitate cu acesta.

(2) Legislația execuțional-penală reglementează modul și condițiile executării pedepsei, determină mijloacele de corijare a condamnaților, stabilește modul de executare a măsurilor de siguranță și preventive, avînd drept scop protecția drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, precum și acordarea de ajutor condamnaților la adaptarea lor socială.

(3) Legislația execuțional-penală se aplică în conformitate cu Constituția Republicii Moldova și cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Dacă există neconcordanțe între reglementările tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările tratatelor internaționale.

(4) Dacă, în procesul aplicării prevederilor prezentului cod sau a actelor normative adoptate în conformitate cu acesta, se constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, organul care a constatat acest fapt sesizează Curtea Constituțională în modul

mun. Chișinău, str. Șciusev, 41-B, tel. 22 98 82

Articolul 167.

Principiile legislației execuțional-penale

”(1) Executarea hotărârilor cu caracter penal se efectuează în baza principiilor legalității, democratismului, umanismului, respectării drepturilor, libertăților și demnității umane, egalității condamnaților în fața legii, diferențierii, individualizării și planificării executării pedepselor penale, aplicării raționale a mijloacelor de corijare a condamnaților și stimulării comportamentului respectuos față de lege.”

Articolul 191.

Obligațiile organului care asigură executarea pedepsei muncii neremunerate în folosul comunității

”(1) Organul de probațiune ține evidența condamnaților la muncă neremunerată în folosul comunității, explică condamnatului modul și condițiile executării pedepsei, coordonează cu autoritatea administrației publice locale lista obiectelor cu destinație socială la care condamnații execută pedeapsa, controlează modul și condițiile de executare a pedepsei, ține evidența sumară a timpului lucrat de condamnați, exercită alte atribuții stabilite de legislație”.

Articolul 194.

Obligațiile condamnatului

”(1) Condamnatul la munca neremunerată în folosul comunității este obligat să se prezinte la citare la organul de probațiune, să respecte modul și condițiile de executare a pedepsei, regulamentul de ordine interioară a organizației în care este antrenat la muncă, să lucreze conștiincios la obiectele la care a fost repartizat, să execute termenul de prestare a muncii neremunerate în folosul comunității, să informeze organul de probațiune despre schimbarea domiciliului sau despre imposibilitatea temporară de a presta munca.

(2) Dacă persoana condamnată la munca neremunerată în folosul comunității nu execută această pedeapsă sau, în timpul executării, are o conduită necorespunzătoare manifestată prin nedeplinirea obligațiilor care îi revin sau prin îndeplinirea lor defectuoasă, organul de probațiune adresează instanței de judecată un demers privind înlocuirea muncii neremunerate în folosul comunității cu o altă pedeapsă, în condițiile art. 67 alin. (3) din Codul penal”.

V. Expunerea pretinselor încălcări ale Constituției precum și a argumentelor aduse în sprijinul acestor afirmații.

A. Neconstituționalitatea dispozițiilor art. 67 alin. (4) CP în partea ce ține de omisiunea de a reglementa că, ”munca neremunerată în folosul comunității” nu poate fi aplicată persoanelor care nu și-au exprimat ”acordul prealabil” pentru a presta o asemenea muncă.

1. Art. 201¹ alin. (1), (2) Cod penal prevede o pedeapsă sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității pentru săvârșirea faptei prevăzute în dispoziția legii.

2. Conform dispozițiilor art. 67 alin. (4) CP, munca neremunerată în folosul comunității nu poate fi aplicată următoarelor categorii de persoane: persoanelor cu dizabilități severe și accentuate, militarilor prin contract, femeilor gravide, femeilor care au copii în vârstă de până la 8 ani, persoanelor care nu au atins vârsta de 16 ani și persoanelor care au atins vârsta de pensionare.

Iar în baza alin. (3) al aceluiași articol, în caz de refuz al condamnatului de a executa munca neremunerată impusă în calitate de pedeapsă penală, aceasta se înlocuiește cu închisoare, calculându-se o zi de închisoare pentru 2 ore de muncă neremunerată în folosul comunității.

3. Potrivit art. 4 §2 CEDO, nimeni nu poate fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie. Conform art. 4 §3 CEDO, nu se consideră muncă forțată sau obligatorie în sensul

prezentului articol:

"a) orice muncă impusă în mod normal unei persoane **supuse detenției în condițiile prevăzute de art.5 din prezenta Convenție sau în timpul în care se află în libertate condiționată;**

b) orice serviciu cu caracter militar...;

c) orice serviciu impus în situații de criză ...;

d) orice muncă sau serviciu care face parte din obligațiile civile normale".

Același drept este garantat și de alte trei tratate internaționale: Pactul ONU privitor la drepturile civile și politice, art. 8; Convenția Organizației Internaționale a Muncii ("OIM") nr. 29 privind munca forțată obligatorie din 28.06.1930; Convenția OIM privind abolirea muncii forțate nr.105 din 25.06.1957.

Potrivit art. 2 §1 din Convenția OIM nr. 29, "munca forțată și obligatorie" înseamnă "orice muncă sau serviciu pretins unei persoane sub amenințarea unei pedepse oarecare și pentru care acea persoană nu s-a oferit de bună voie".

4. Dezvoltând jurisprudența în materie, CtEDO a statuat că o muncă este "forțată și obligatorie" dacă cel care o prestează este obligat la aceasta **împotriva voinței sale** (*Hotărârea CtEDO din 09.09.1998 în cauza Doyen c. Franței, §151*).

Respectiv, "acordul prealabil" al persoanei, obligate să presteze o anumită muncă, reprezintă o **exigență obligatorie** pentru a nu se aduce atingere dreptului garantat prin art.4 CEDO. Or, în jurisprudența sa, inclusiv, în cauza Van der Musselle c. Belgiei (*Hotărârea din 23.11.1983, §27, 31-41*), instanța de la Strasbourg interpretează noțiunea de "muncă forțată sau obligatorie" în baza dispozițiilor cuprinse în cele două Convenții ale OIM la care ne-am referit mai sus.

5. În ceea ce privește art. 4 §3 CEDO, Curtea de la Strasbourg a reiterat că aceste dispoziții nu au rolul de a diminua exercițiul dreptului garantat de art. 4 §2, ci pe acela de a delimita conținutul aceluiași drept. Dispozițiile §3 contribuie la corecta implimentare a prevederilor §2, stabilind ceea ce nu are a fi considerat "muncă forțată sau obligatorie" (*Corneliu Bîrsan, Convenția europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. 1 Drepturi și libertăți, Editura ALL BECK, București 2005, pag. 266*).

6. Potrivit art. 4 §3 lit. a) CEDO, nu ar fi considerată muncă forțată sau obligatorie munca impusă în mod normal unei persoane **afiate în detenție**, adică în condițiile prevăzute de art. 5 din Convenție (*a se vedea aceeași sursă (supra) pag.267, în care se conține și informația privind jurisprudența relevantă a CtEDO*), sau în timpul cât se află **în libertate condiționată**.

Este important să se rețină și faptul că CtEDO a reiterat că, pentru a fi conformă prevederilor art.4§3 lit.a), munca persoanelor deținute, pe lângă scopul corejării, trebuie să le servească la procurarea de economii de care vor avea nevoie atunci când vor fi în libertate (*sursa indicată supra, pag. 268*).

7. În speță, începând cu declanșarea procesului penal și până în prezent, Costin Dumitru nu și-a exprimat consimțământul, respectiv, nu și-a dat "acordul prealabil" (*Hotărârea CtEDO din 23.11.1983, în cauza Van der Musselle c. Belgiei*), pentru a presta o muncă în folosul comunității, neavând nici un "interes economic" în acest sens.

Astfel, în baza unei hotărâri de judecată, persoana este "forțată și obligată" să presteze o asemenea muncă (*Hotărârea CtEDO din 09.09.1998, în cauza Doyen c. Franței, §151*), contrar garanțiilor oferite de art. 4 §2 CEDO, chiar dacă **nu este plasată în detenție** conform art. 5 CEDO și **nu este liberată condiționat din detenție**. Prin urmare, în acest caz, munca forțată impusă condamnatului nu are la bază "obligații civile normale" (*Hotărârea CtEDO din 27.09.1976, cererea nr. 7427/1976, X c.Austriei, §148*).

Persoana condamnată este silită să presteze în mod "forțat și obligatoriu" o muncă "sub amenințarea aplicării unei pedepse" aspre, dat fiind faptul că refuzul de a presta munca va avea ca efect pentru condamnat **înlocuirea pedepsei aplicate cu plasarea în detenție**.

8. Obligarea condamnatului, chiar și în baza hotărârii judecătorești definitive, de a executa "muncă forțată și obligatorie", contravine Convențiilor Organizației Internaționale a Muncii nr.29 din 28.06.1930; nr.105 din 25.06.1957; Pactului ONU privitor la drepturile civile și politice, art.8; Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art. 4 §2, §3;

mun. Chișinău, str. Șciusev, 41-B, tel. 22 98 82

Constituției RM, art. 44.

Respectiv, în temeiul art.4 din Constituție, nu pot fi puse în aplicare atât prevederile legislației privind caracterul executoriu al hotărârii judecătorești definitive – art. 466 CPP, cât și pedeapsa propriu - zisă, situație care rezultă și din dispozițiile art.165 din Codul de executare.

9. Prin urmare, dispozițiile art. 67 alin. (4) CP, în partea ce ține de omisiunea de a reglementa că munca neremunerată în folosul comunității nu poate fi aplicată persoanelor care nu și-au exprimat acordul prealabil pentru a presta o asemenea muncă, **contravine art. 4; 7; 44; 54 din Constituție.**

B. Neconstituționalitatea dispozițiilor art. 194 alin. (2) din Codul de executare în partea ce ține de sintagma ”sau prin îndeplinirea lor defectuoasă”

1. Articolul 7 §1 CEDO consacră principiul legalității incriminării și a pedepsei penale (*nullum crimen nulla poena sine lege*).

Această normă nu poate fi interpretată ca interzicând clarificarea graduală a regulilor răspunderii penale pe calea interpretării juridice de la un caz la altul, cu condiția ca rezultatul să fie coerent cu substanța infracțiunii și să fie în mod rezonabil previzibil.

2. Scopul și regimul juridic al pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității este reglementat prin legea penală, fiind stabilită în Partea generală a Codului penal la art.62 alin. (1) lit. d) CP, art.67 CP și în Prtea specială, ca pedeapsă penală pentru săvârșirea unor anumite infracțiuni.

3. Potrivit art.1 alin.(1) CP, prezentul cod este unica lege penală a Republicii Moldova. În sensul art.3 alin.(2) CP, art.7 CEDO, interpretarea și aplicarea extensivă defavorabilă a legii penale sunt interzise.

4. Prin dispozițiile art.67 alin.(3) CP, legiuitorul a stabilit că *”în caz de eschivare cu rea-voință a condamnatului de la munca neremunerată în folosul comunității, ea se înlocuiește cu închisoare, calculându-se o zi de închisoare pentru 2 ore de muncă neremunerată în folosul comunității. În acest caz, termenul închisorii poate fi mai mic de 6 luni”*.

5. Contrar celor invocate supra, prin art.194 alin. (2) din Codul de executare, legiuitorul a stabilit, prin extindere, alte condiții de aplicare a dispozițiilor art.67 alin. (3) CP. Potrivit normei criticate, *”dacă persoana condamnată la muncă neremunerată în folosul comunității nu execută pedeapsa sau, în timpul executării are o conduită necorespunzătoare manifestată prin neîndeplinirea obligațiilor care îi revin sau prin îndeplinirea lor defectuoasă, organul de probațiune adresează instanței de judecată un demers privind înlocuirea muncii neremunerate în folosul comunității cu o altă pedeapsă, în condițiile art. 67 alin.(3) din Codul penal”*.

Astfel, prevederile art.194 alin. (2) din Codul de executare creează premise pentru aplicarea extensivă defavorabilă a legii penale, situație contrară art. 7 §1 CEDO și art. 22 din Constituție.

6. Dispozițiile legale criticate contravin principiilor și normelor constituționale privind standardul de calitate, claritate și previzibilitate (*a se vedea inclusiv Hotărârea Curții Constituționale nr.13 din 15.05.2015, pct.105, 106*), situație care generează incertitudine și insecuritate juridică pentru subiectele de drept vizate (*Hotărârea Curții Constituționale nr.13 din 15.05.2015, pct. 17*).

Contrar tehnicii legislative, dispozițiile legale criticate nu respectă o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvată ale fiecărui act normativ (*Curții Constituționale nr. 13 din 15.05.2015, pct. 108-109*).

7. Potrivit jurisprudenței constituționale a altor state, *”o noțiune legală poate avea un conținut și înțeles autonom diferit de la o lege la alta, cu condiția ca legea care utilizează termenul respectiv să îl și definească. În caz contrar, destinatarul normei este acela care va stabili înțelesul acelei noțiuni, de la caz la caz, printr-o apreciere care nu poate fi decât una subiectivă și, în consecință, discreționară”* (*Curtea Constituțională a României, Decizia nr. 390 din 02.07.2014, pct. 31; Decizia nr. 405 din 15.06.2016, pct. 49*).

8. Astfel, absența unei definiții a termenului *”defectuoasă”* atât în Codul penal, cât și în

Codul de executare, determină lipsa de claritate și previzibilitate a sintagmei *"sau prin îndeplinirea lor defectuoasă"* din cadrul dispozițiilor criticate, creând astfel premisa aplicării acestora ca rezultat al unor interpretări sau aplicări arbitrare, iar în consecință, determinând posibilitatea unei îngădiri nejustificate a dreptului fundamental la libertate și siguranță, garantat prin art. 5 CEDO.

Prin urmare, termenul *"defectuos"* este de natură de a afecta previzibilitatea normei penale, iar prin urmare, nu poate fi privit ca un termen adecvat folosirii în domeniul penal, dat fiind faptul că orice destinatar al normei penale este așteptat să înțeleagă conținutul sintagmelor, pentru a-și putea adapta în mod corespunzător comportamentul.

În context, este relevant că interpretarea gramaticală a dispozițiilor criticate determină posibilitatea producerii unor situații în care, în cazul îndeplinirii imperfecte, dar în limita admisibilă, a *"obligațiilor care îi revin"*, de către condamnat, să persiste totuși riscul înlocuirii pedepsei sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității cu o altă pedeapsă – închisoarea, odată ce nu sunt stabilite careva criterii adecvate și clare în baza cărora ar putea fi calificată îndeplinirea obligațiilor ca corespunzătoare sau *"defectuoasă"*.

9. Prin urmare, dispozițiile art. 194 alin. (2) din Codul de executare în partea ce ține de sintagma *"sau prin îndeplinirea lor defectuoasă"*, contravine art. 4; 7; 22; 23; 44; 54 din Constituție.

VI Cerințele autorului sesizării

În baza celor invocate, solicităm Curții Constituționale următoarele:

1. Recunoașterea neconstituționalității art. 67 alin. (4) Codul penal al Republicii Moldova, în partea ce ține de omisiunea de a reglementa că *"munca neremunerată în folosul comunității"* nu poate fi aplicată persoanelor care nu și-au exprimat *"acordul prealabil"* pentru a presta o asemenea muncă, care contravine art. 4; 7; 44; 54 din Constituție;

2. Recunoașterea neconstituționalității art.194 alin. (2) din Codul de executare al Republicii Moldova, în partea ce ține de sintagma *"sau prin îndeplinirea lor defectuoasă"*, contravine art. 4; 7; 22; 23; 44; 54 din Constituție.

VII Lista documentelor anexate

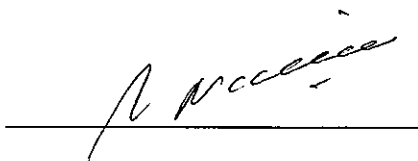
La prezenta sesizare anexăm următoarele documente:

- a) sentința din 25 noiembrie 2015;
- b) decizia Curții de Apel Chișinău, din 15 aprilie 2016;
- c) contestația adresată organului de probațiune.

VIII Declarația și semnătura

Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Avocat Nicoară Vasile

18.11.2016